

Haden Francis Seymour - (†1910); anglický chirurg, viac známy ako grafik v technike *leptu*; pozri *anglickí grafici*

http://en.wikipedia.org/wiki/Francis_Seymour_Haden
http://ru.wikipedia.org/wiki/Хейден,_Френсис_Сеймур

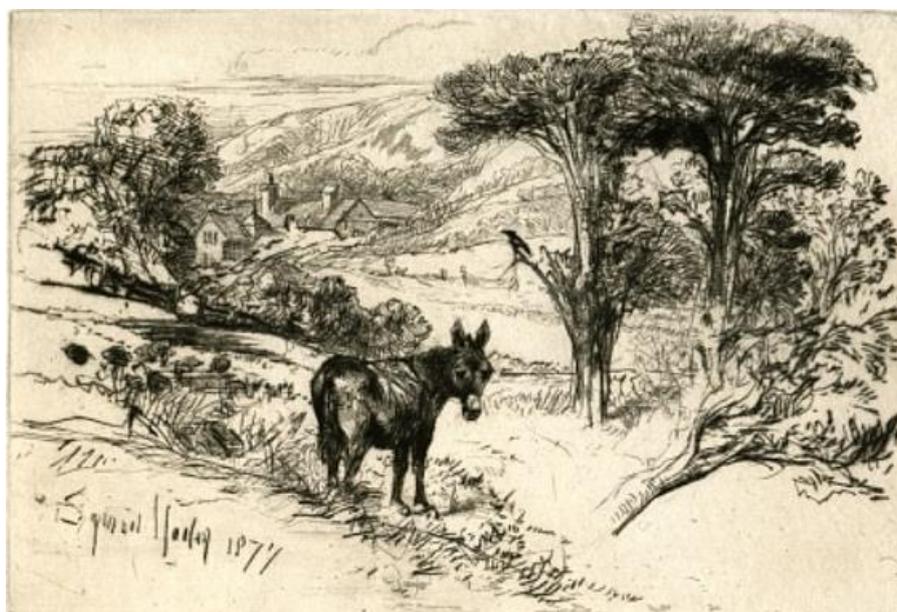
https://www.google.sk/search?q=Francis+Seymour+Haden&espy=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&imgil=6g1UrAU4V_PtaM%253A%253BxI4-DRN2pCpODM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fcommons.wikimedia.org%25252Fwiki%25252FFile%25253AFrancis_Seymour_Haden_-_A_Sunset_in_Ireland.jpg&source=iu&pf=m&fir=6g1UrAU4V_PtaM%253A%252CxI4-DRN2pCpODM%252C_&usg=__euJzaTkTyYy9EveWSbmyj4wS2n8%3D&dpr=1&ved=0CDEQyjc&ei=S5-8VLntE-f4yOOxjIH4Bw#imgdii=&imgrc=6g1UrAU4V_PtaM%253A%253BxI4-DRN2pCpODM%253Bhttp%253A%252F%252Fupload.wikimedia.org%252Fwikipedia%252Fcommons%252Fb%252Fb6%252FFrancis_Seymour_Haden_-_A_Sunset_in_Ireland.jpg%253Bhttp%253A%252F%252Fcommons.wikimedia.org%252Fwiki%252FFile%253AFrancis_Seymour_Haden_-_A_Sunset_in_Ireland.jpg%253B600%253B437

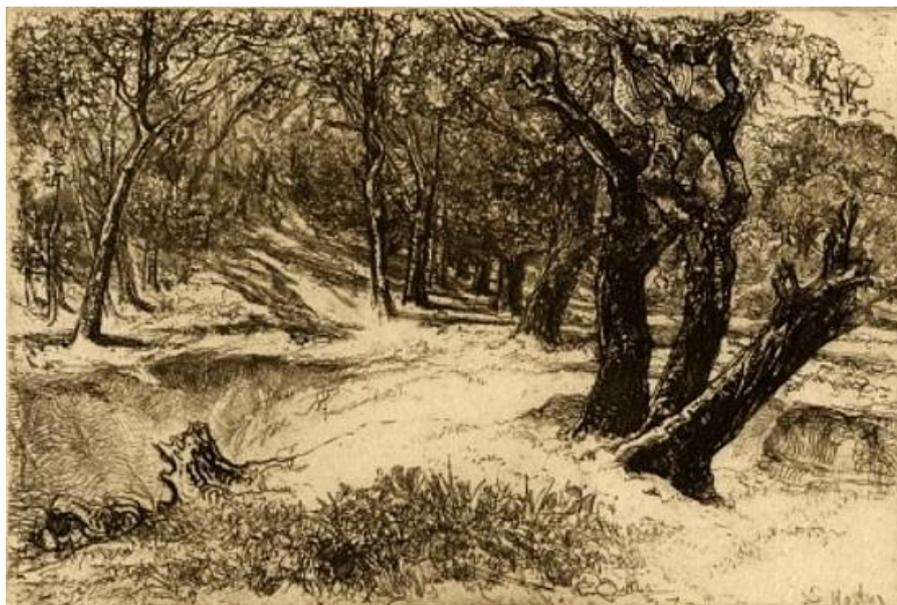
F. S. Haden: Zakotvenie Agamemnona (1880)

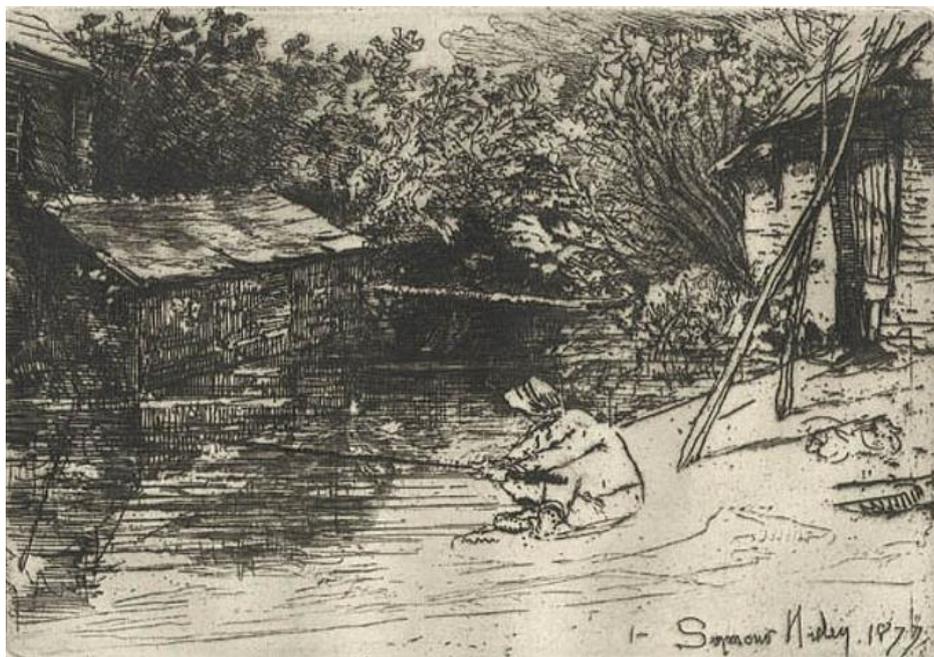
F. S. Haden: Západ slnka v Írsku (lept a suchá ihla, 1863)

F. S. Haden: Farma v Challow (suchá ihla, 1877)

F. S. Haden: Tri sestry (lept a suchá ihla, 1868)

F. S. Haden: Rybár (lept, 1877)

F. S. Haden: Časné ráno v Richmondskom parku (lept, 1859)

F. S. Haden: Opica na psovi (1865)

F. S. Haden: Windsor (lept, 1878)

Hádes - gréc. – „neviditeľný“; 1.v *gréckej mytológii* jeden z trojice najvyšších bohov, syn *Krona* a *Rhey*; pri losovaní s bratmi *Diom* a *Poseidonom* o vládu nad svetom, získal *podsvetie*, kde mal svoj palác v najhlbšej časti *Erebos*, kde nemilosrdne trestal; vládol spolu s *Persefoné* a rozkazoval podsvetným bohom: *Thanatovi*, *Hekaté* a *Erinyám*; medzi tými, ktorým sa podarilo vrátiť z jeho ríše, bol *Hérakles*, *Sisyfos*, *Orfeus* a *Théseus*, *Psyché*; v gréčtine slovo hádes znamená neviditeľný; Hádes bol uctievaný aj ako darca *bohatstva* z hlbín zeme (v tejto súvislosti od 5.st.pr.Kr. splýval s *Plutom* (gr. *plutos* – „bohatstvo“); splýval aj so *Sarápisom/Serápisom*; zobrazovaný so zachmúrenou tvárou a rozstrapatenými vlasmi alebo ako *Hádes Aidoneus*; jeho *atribútmi* boli žezlo a *granátové jablko*; v stredoveku Hádes zosobňoval *peklo* a nadobúdal podobu *diabla* s rohami a vtáčimi pazúrkami; mohol tróniť na pekelnom *drakovi*; od *renesancie* zdôrazňovaný motív únosu Persefone; (A.de Vries, G.L.Bernini, Rembrandt van Rijn); pozri *neviditeľnosť*; *harpye* (Wensleydalová)

2.*podsvetie*; rástol v ňom biely cyprus; pozri Becker: *cyprus*

[http://it.wikipedia.org/wiki/Ade_\(regno\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Ade_(regno))

<http://it.wikipedia.org/wiki/Ade>

G. Luka: Únos Proserpiny

Ch.-A. Coypel: Únos Persefone (1720)

Autor neuvedený: Hádes unáša Persefone (18.st.)

O. Kokoschka: Hádes a Persefone (1950)

Hádes Aidoneus - *Hádes* s čiapkou neviditeľnosti na hlave

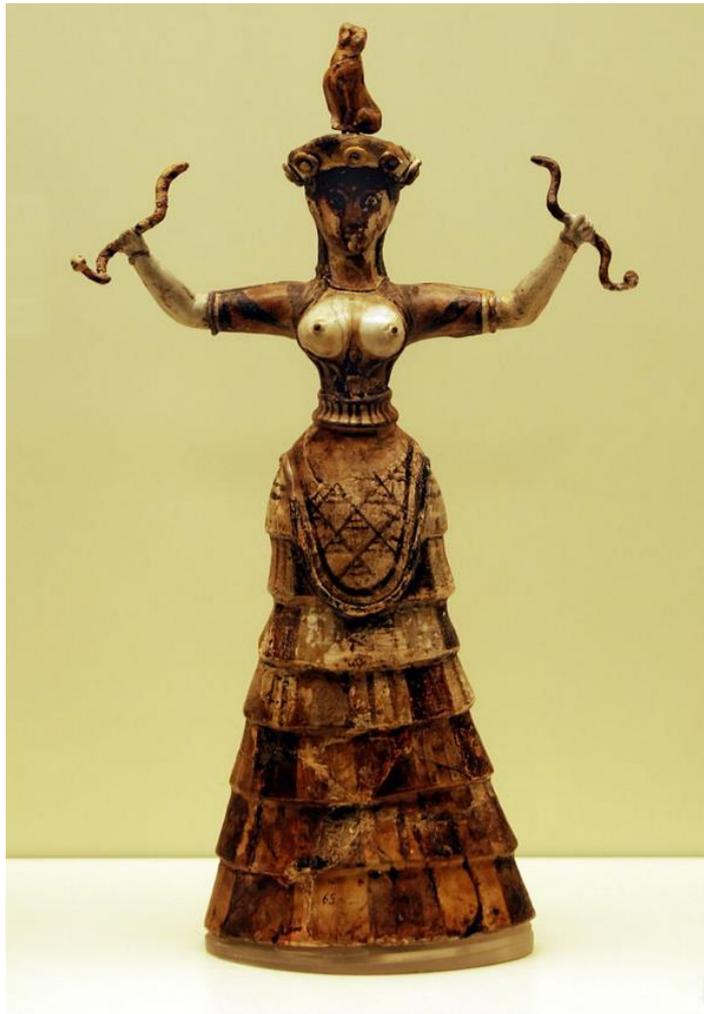
hadí kráľ - 1.v stredoveku: *bazilišok*; v stredovekých *bestiároch* nazývaný *regulus* (malý kráľ); zobrazovaný s *korunou vládcov* na hlave
2.indickej mytológii: „veľký hadí kráľ“ - symbol životnej energie, sily zeme a vody; porovnaj *Kundalini*

-v súvislosti s heslom *Velinas*: litovský boh Velinas pomáha chudobným a dobrým ľuďom tak, že kradne iným, podvádza švindlerov, prináša nadprirodzené dary, dokončuje ťažkú prácu a v okamihu vyrieši potvorské ťažkosti; miestami sa objavuje ako *ohnivý had* či hadí kráľ; ten, kto získa jeho korunu, sa stane *jasnozrivým* a vševedúcim, zbadá skryté *poklady* a porozumie reči zvierat; litovský *Aitvaras*, Velinasův *démonický* príbuzný, sa objavuje v podobe lietajúceho *ohnivého hada*, čiernej vrany, čiernej mačky alebo *zrno zvracajúceho kohúta* na dvore

hadí ľudia - *www* (bestiár, časť štrnásť): vo východoázijských mýtoch dračí či hadí národ vŕd a lesov; zdá sa, že sú stotožňovaní s *nágami*; ich králi, *nágarádžovia*, strážia v podvodných palácoch posvätné budhistické písma (pozri *budhizmus*); alebo prinášajú blahodarný *dážď* (pozri *bohovia vodní, morskí, riečni, dažďa, rosy*), strážia pramene a rieky; niekedy spôsobujú sucho alebo záplavy; v Indii vzhľadom napoly ľudia, napoly hady; v Malajzii obrovské mnohohlavé *draky*; na Jáve a v Thajsku majú päť hláv a sú *bohmi podsvetia*; v Indii žijú v podvodných palácoch mesta Bhogavati, kde im vládne *nágarádža Seša*; medzi ďalších vyšších *nágov* patrí bohyňa plodnosti

a ochrankyňa pred hadobijcami *Manasá*, či symbol večnosti *Ananta*; nepriateľom nágov a hadích ľudí je *Garuda*

Hadia bohyňa - pozri *Potmika*

Hadia bohyňa (votívny dar, fajáns, Kréta, 1600pr.Kr.)

hadia sila - pozri *kundalini*

Hadia žena - *Cihuacoatl-Quilaztli/Quah-Cihuatl*

hadie bohyne - sošky z pálenej hlíny, zobrazujúce bohyne alebo kňažky s hadmi ovinutými okolo paží (pozri *krotiteľstvo*); 3.fáza stredného *mínoika*/druhé *palácové obdobie*, 1570-1470 pr.Kr.; pozri *mínojské umenie*

tzv. **hadie kamene** - *kamene* (pôvodom *meteority*) uctievané v Indii, nakoľko podľa ľudovej *mágie* zaisťujú *plodnosť* (obdobná funkcia ako iné staroveké kamenné plastiky: pozri *skarabeus*, *hermovka*); pozri *had*; *kult plodnosti*

hadie monštrá - *monštrá hadie*

hádka, škriepka - pozri *ruvačka*

Hádka so Židmi o Ježišom božstve - (*Ján 8,21-59*); pozri *Syn Boží, Mesiáš, Krst Ježiša*; *kameňovanie Krista*

Kameňovanie Ježiša alebo Štefana (Evanjeliá Jručis, Gruzínsko, 10.st.)

A. Wierix: Ježiš svetlo sveta. Hádka so Židmi o Ježišovom božstve (rytina zo série Cirkevný rok, 1575-1625)

A. Wierix: Hádka so Židmi o Ježišovom božstve (rytina zo série Cirkevný rok, 1575-1625)

A. Wierix: Hádka so Židmi o Ježišovom božstve (rytina zo série Cirkevný rok, 1575-1625)

Hadonos - Ophinus

hadovitý stĺp - stĺp hadovitý

Hadrian - pozri Bar Kochba, Jeruzalem, Pantenon

sv. **Hadrián** - († neznámy); www: mučeník; Hadriánovho mučeníctvo býva spájané s cisárom Maximianom na prelome 3.a 4.st.; v tom čase však v Nikomédií údajne panoval krutý prenasledovateľ kresťanov *Dioklecián* a Maximian v tej dobe vládol západnej časti rímskej ríše z Milána; ak je údaj správny, je zrejmé, že meno cisára sa do legiend dostávalo neskôr bez konfrontácie s dejinami; pochádzal z Nikomédie (dnešný Izmir v Turecku); ako dôstojník patril k cisárskemu dvoru, kde bol svedkom krutého zaobchádzania a mučenia kresťanov; jeho manželka Natália sa bez jeho vedomia tiež stala kresťanskou, ale doteraz naňho nemala vplyv; raz sa pýtal zmučených kresťanov, akú odmenu dostávajú za tak veľké utrpenie; podľa legendy mu citovali z Listu apoštola Pavla Korint'anom:

„Čo oko nevidelo a ucho nepočulo, ani do ľudského srdca nevstúpilo, čo Boh pripravil tým, ktorí ho milujú.“ (1 Kor 2,9); keď potom prejavil vážny záujem, dozvedel sa od kresťanských väzňov všetko potrebné, aby sa aj on stal kresťanom; Hadrián svoju vieru verejne vyznal a dostal sa do konfliktu s cisárskymi nariadeniami; bol uväznený, Natália ho navštevovala a utvrďovala vo viere a neskôr v prestrojení do mužských šiat ošetrovala; legendy hovoria, že sa v prestrojení dostal von i späť do väzenia; podstúpil palicovanie, bičovanie, rezanie brúsenými železnými pazúrami a záverečným roztrieštením kostí nôh a odseknutím všetkých končatín; traduje sa, že svojich katov upozorňoval, aby poznali svoju pravú a trvalú vlasť a obdarovávali kresťanov, aby sa za nich prihovárali u Boha; po smrti malo byť jeho telo spálené, ale pre mimoriadny dážď, ktorý odohnal od pozostatkov tela stráž, sa kresťania zmocnili pozostatkov a tajne ich previezli do Byzancie; kus ramena uchovávala Natália a utiekla s ním do Byzancie údajne preto, lebo ju chcel jeden *pohan* za ženu; ostatky Hariána boli v 7.st. prenesené do Ríma a tu s veľkou úctou uložené; pápež Honorius (625-638) dal tomuto mučeníkovi postaviť kostol na rímskou *Fóre*; časť ostatku z ramena sv. Hadriána r. 1160 prevzal v Ríme biskup Daniel I. pre pražskú katedrálu (pozri *chrám sv. Víta*)

<http://catholica.cz/?id=4405>

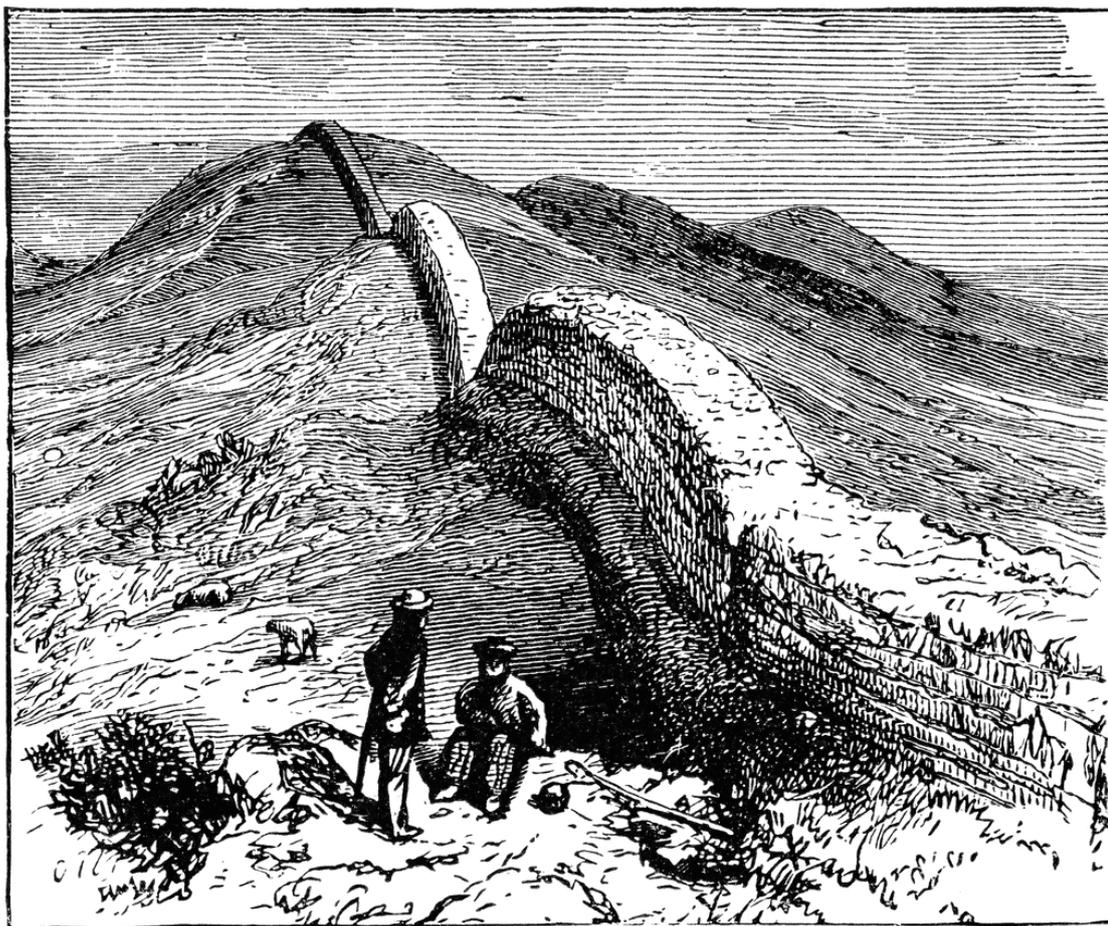

Geertgena tot Sint Jans: Sv. Hadrian ako donátor (pravá strana triptychu)

Hadriánov val - hranica *Rímskej ríše* v severozápadnom smere; v smere východnom siahala až do Jordánska

W. B. Scott: Rímsky val na ochranu juhu (1857)

Hadriánov val (ilustrácia, C. Arthur Lane: Poznámky k anglickým cirkevným dejinám, 1901)

Hadriánova vila (v Tivoli) - pozri *klenba melónová*; *vila*

http://commons.wikimedia.org/wiki/Villa_Adriana

Antinoos ako Osiris (busta z vily Hadriana v Tivoli)

Hadriánovo mauzóleum/Anjelský hrad - mauzóleum Hadriánovo

hady legendárne - legendárne hady

hadži – pravoverný *moslim*, ten, ktorý vykonal cestu k hrobu proroka *Mohameda*

hadždž - púť do *Mekky*, jedna z povinností moslima, uzákonená *Mohamedom*; pozri *islam*

Haecht Willem van - (†1637); flámsky maliar najlepšie známy pre svoje obrazy galérií a zbierok; pozri *maľované galérie, konverzačný kus*

https://en.wikipedia.org/wiki/Willem_van_Haecht

W. van Haecht: Alexander Veľký v ateliéri Apellesa, zatiaľ čo umelec maľuje portrét Campaspe (maľovaná galéria, 1630)

W. van Haecht: Galéria Cornelisa van der Geesta (maľovaná galéria, 1628)

Haelbeck Jan van - (†1630); tiež Jan van Haelbeeck; flámsky rytec hlavne aktívny v Paríži v prvých 30 rokoch 17.st.; pomohol zaviesť *medirytinu* ako techniku do francúzskej tlače; pracoval na rôznych publikačných projektoch v oblasti náboženských a svetských námietok a portrétov

https://en.wikipedia.org/wiki/Jan_van_Haelbeck

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Jan_van_Haelbeck

<https://www.google.sk/search?q=Haelbeck+Jan+van&sa=X&espv=2&biw=1854&bih=995&nfpr=1&tbm=isch&tbo=u&source=univ&ved=0ahUKEwjJzo3z2OHLAhXk33IKHZbxASUQsAQITA&dpr=1>

J. van Haelbeck: Mučenícké scény so s'atým sv. Bibianom, sv. Arthemiom drveným kamennými platňami a sv. Pigeniom vhođeným do rieky Tiber (rytina, 1600-1620)

J. van Haelbeck: Ecclesiae militantis triumph - Aestimati sicut. Sme ako ovce určené na zabitie (medirytina, 1600-1620)

haemorrhoids - aspis

Haensbergen Johan van - (†1705); maliar holandského zlatého veku maliarstva; narodený v Utrechte; bol žiakom Cornelius van Poelenburgh, a hoci on bol celkom úspešný v napodobňovaní jeho majstrovského štýlu krajinomaľby, prešiel na portréty, pretože mohol urobiť pohodlné živobytie

maľbou lichotivých dámskych portrétov; pozri *holandskí maliari zlatého veku*, *utrechtskí umelci*, *utrechtskí členovia cechu sv. Lukáša*, *haagskí členovia cechu sv. Lukáša*

https://en.wikipedia.org/wiki/Johannes_van_Haensbergen

<https://www.google.sk/search?q=Haensbergen+Johan+van&espy=2&biw=1853&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiuq5m98q7JAhVlmmIKHX-dB8wQsAQIKA>

https://www.google.sk/search?q=Johannes+van+Haensbergen&espy=2&biw=1853&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiAi8TXhK_JAhULICwKHUplDyQQsAQIIQ

<http://www.the-athenaeum.org/art/list.php?m=a&s=tu&aid=7952> (prehľad diel)

<http://www.artnet.de/k%C3%BCnstler/johan-van-haensbergen/auktionsresultate/2> (prehľad diel)

J. van Haensbergen: Zmenárnik peňazí (1675)

J. van Haensbergen: Diana a jej nymfy zistili tehotenstvo Callisto (1705)

Haese Maximilien de - (†1787); flámsky maliar historických a náboženských námětov; je vnukom flámskeho krajinára a miniaturistu *Pietera van Orlo*m (†1708), ktorý bol členom rozvetvenej umeleckej rodiny Orlom a posledným z umelcov tohto rodu; bol nasledovníkom štýlu *Rubensa*, ale už ho inovoval na zjednodušený neoklasicistický trend ; pozri *maliarske rodiny*

M. de Haese: Martýrium sv. Barbory (1741-1760)

Haffner Johann Christoph - (†1754); augsburgský rytec

http://www.google.sk/imgres?imgurl=http://p2.la-img.com/585/11282/2832332_1_1.jpg&imgrefurl=http://www.liveauctioneers.com/item/2832332&h=447&w=600&sz=51&tbnid=oWlkkNn0H1ICXM:&tbnh=90&tbnw=121&zoom=1&usg=__1W0xkFe7rjSdlGEvBxbz1mdIejA=&docid=KQLICYCJYE4AzM&itg=1&sa=X&ei=mFm_UeGkFMaQswbH7YGwAQ&sqi=2&ved=0CGgQ9QEwCg&dur=4779

J. Ch. Haffner: Márnotratný syn (medirytina, 1. pol 18.st.)

J. Ch. Haffner: Devät bláznov kŕmi mačku rôznymi jedlami (medirytina, okolo 1700)

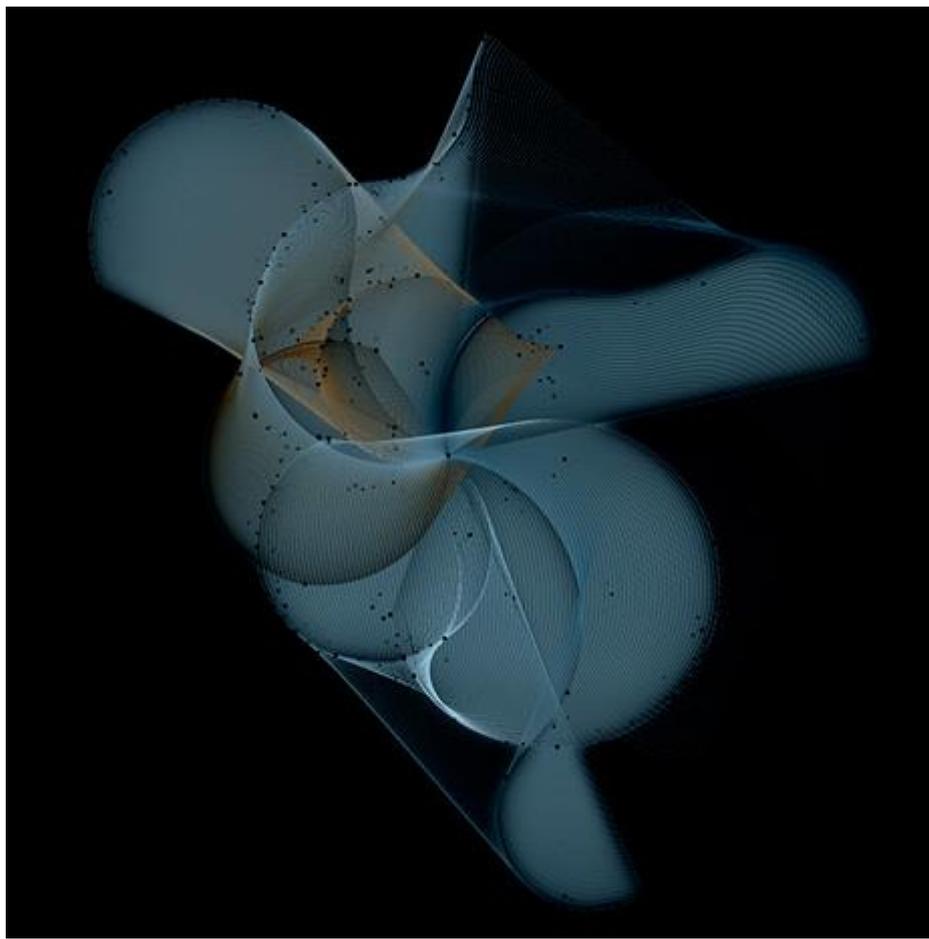
J. Ch. Haffner: Zvestovanie (17.-18.st.)

J. Ch. Haffner: Augsburg (kartografická ilustrácia, rytina, 1754)

Hafsteinsson Siggeir - (*); islandský grafik a ilustrátor

<http://bumbum.me/2010/02/02/siggeir-hafsteinsson/>

S. Hafsteinsson: Bez názvu (digitálne umenie)

hagada/haggadá - výklad *Starého zákona* vo forme príbehov; pozri *biblia*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Haggadah>

Kúpeľ faraóna v krvi (xylografia z haggady Pasqua od Gershoma Cohena, 1526)

Kúpeľ faraóna v krvi (xylografia z haggady Pasqua od Gershoma Cohena, 1580)

Hagada Prato - Prato Hagada

Hagada Rotschildova - Rotschildova hagada

Hagar – hebr. חַגָּר/Hagar; tiberian. Hāgār; arab. هاجر/Hājar; lat. Agar; (Genezis 16); egyptská otrokyňa (alebo druhá žena) v dome *Abraháma*, ktorá mu porodila syna *Izmaela*; keď aj Abrahámová žena *Sára* porodila vlastného syna, musela Hagar opustiť dom; od smrti na púšti ju aj malého Izmaela zachránil *archanjel Gabriel* (pozri *Džibril*), keď pred ňou otvoril prameň - studňu *zemzem*; Izmael je predkom kočovných Izmaelitov k cestujúcemu zástupu Izmaelitov; pozri *biblické postavy*

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D0%B7%D0%BC%D0%B0%D0%B8%D0%BB_%D0%B2_%D0%91%D0%B8%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B8

<http://de.wikipedia.org/wiki/Ismael>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Ishmael>

<http://fineartamerica.com/featured/expulsion-of-hagar-granger.html>

<http://www.wikiart.org/nl/tag/hagar>

https://www.google.sk/search?q=Gustave+Dor%C3%A9:+The+expulsion+Izmael+and+his+mother&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&imgil=n3GrNbmUvXfb_M%253A%253BKQEH_dzvmORpLM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.zazzle.com%25252Fmothers%2525252Bday%2525252Bpaper%2525252Bnapkins&source=iu&pf=m&fir=n3GrNbmUvXfb_M%253A%25252CKQEH_dzvmORpLM%252C_%2526usg=__d7VzBhAE4tFWGr3iNeox5ejgpaU%3D&ved=0CEwQyjc&ei=rpSWVMvSBpLjaujxgIAC#facr=&imgdii=&imgcr=tAYX0fLv3aeNnM%253A%253Bk83fAhTr-EmhbM%253Bhttp%253A%252F%252Fmedia-cache-ak0.pining.com%252F736x%252F6d%252Fa2%252F32%252F6da232b2f406f0736c28f5eb914f20f5.jpg%253Bhttp%253A%252F%252Fwww.pinterest.com%252Fpin%252F354940014355040564%252F%253B575%253B700

L. van Leyden: Abrahám prepúšťa Hagar (rytina, 1510)

P. Veronese: Anjel sa zjavuje Hagar v púšti (16.st.)

Guercino: Abrahám vyháňa Hagar a Izmaela (1657)

M. Stoma: Sára predstavuje Hagar Abrahámovi (1637-1639)

J. Victors: Vyhnanie Hagar (1635)

P. Lastman: Rozlúčka Hagar (1612)

P. Lastman: Hagar a anjel na púšti (17.st.)

F. Cozza: Hagar a anjel v divočine (1655)

J. Mostaert: Vyhnanie Hagar (1620-1625)

K. Dujardin: Hagar a Izmael v divočine (1662)

Rembrandt: Abrahám vyháňa Hagar a Izmaela (lept, 1637)

F. Francken II: Hagar a Izmael (17.st.)

G. van den Eeckhout: Prepustenie Hagar (17.st.)

M. Stoma: Sára ukazuje Hagar Abrahámovi (17.st.)

A. Waterloo: Prepustenie Hagar (lept, 17.st.)

A. Waterloo: Hagar utešovaná anjelom (lept, 17.st.)

G. B. Tiepolo: Hagar v púšti (freska, Arcibiskupský palác v Udine, 18.st.)

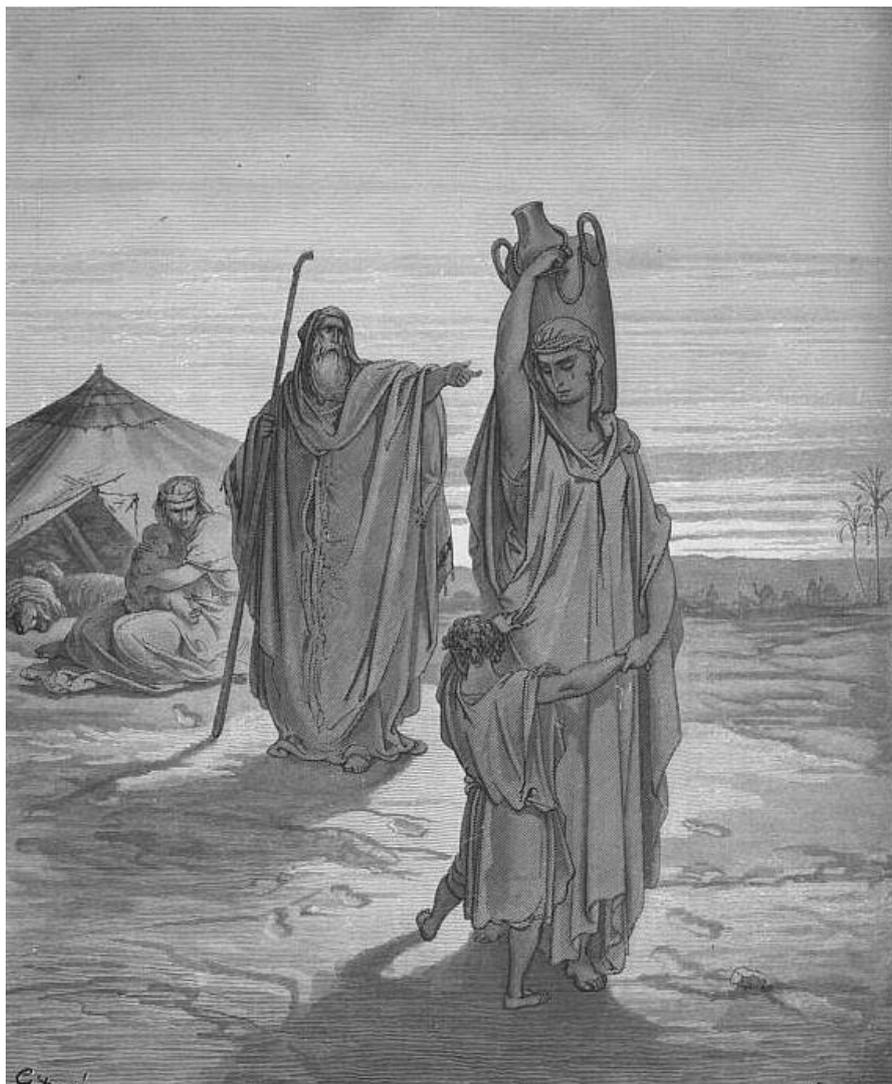
G. B. Tiepolo: Anjel zachraňuje Hagar (18.st.)

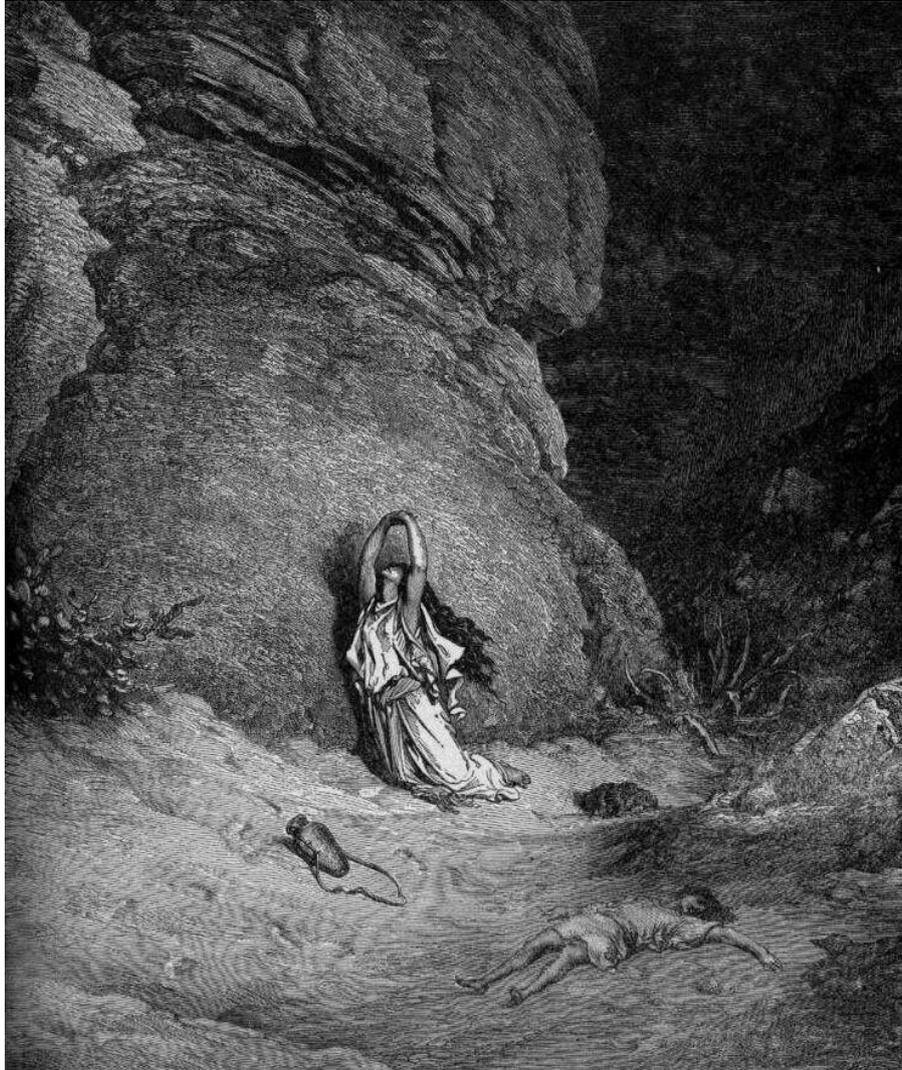
G. B. Tiepolo: Prepustenie Hagar (18.st.)

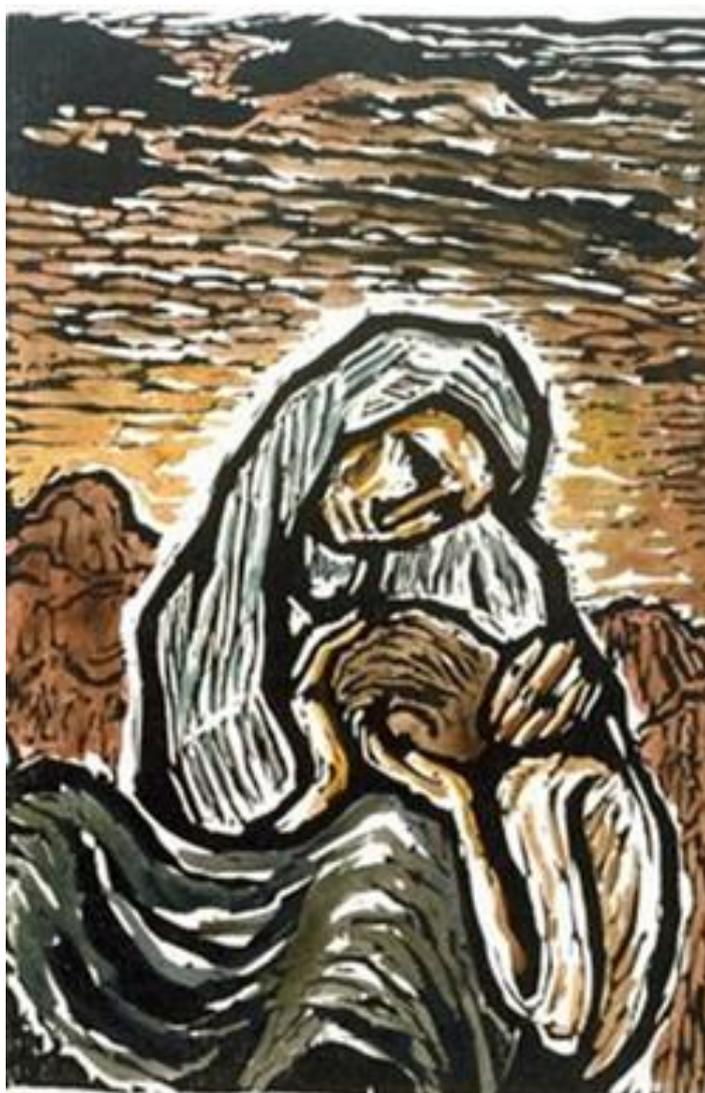
P. G. Batoni: Hagar na púšti (18.st.)

G. Doré: Vyhnanie Izmaela a jeho matky (drevoryt, 1866)

G. Doré: Hagar a Izmael na púšti (1866)

J. Steinhardt: Hagar a Izmael (farebný drevoryt, 1955)

J. Steinhardt: Hagar (ručne kolorovaný drevoryt, 1972)

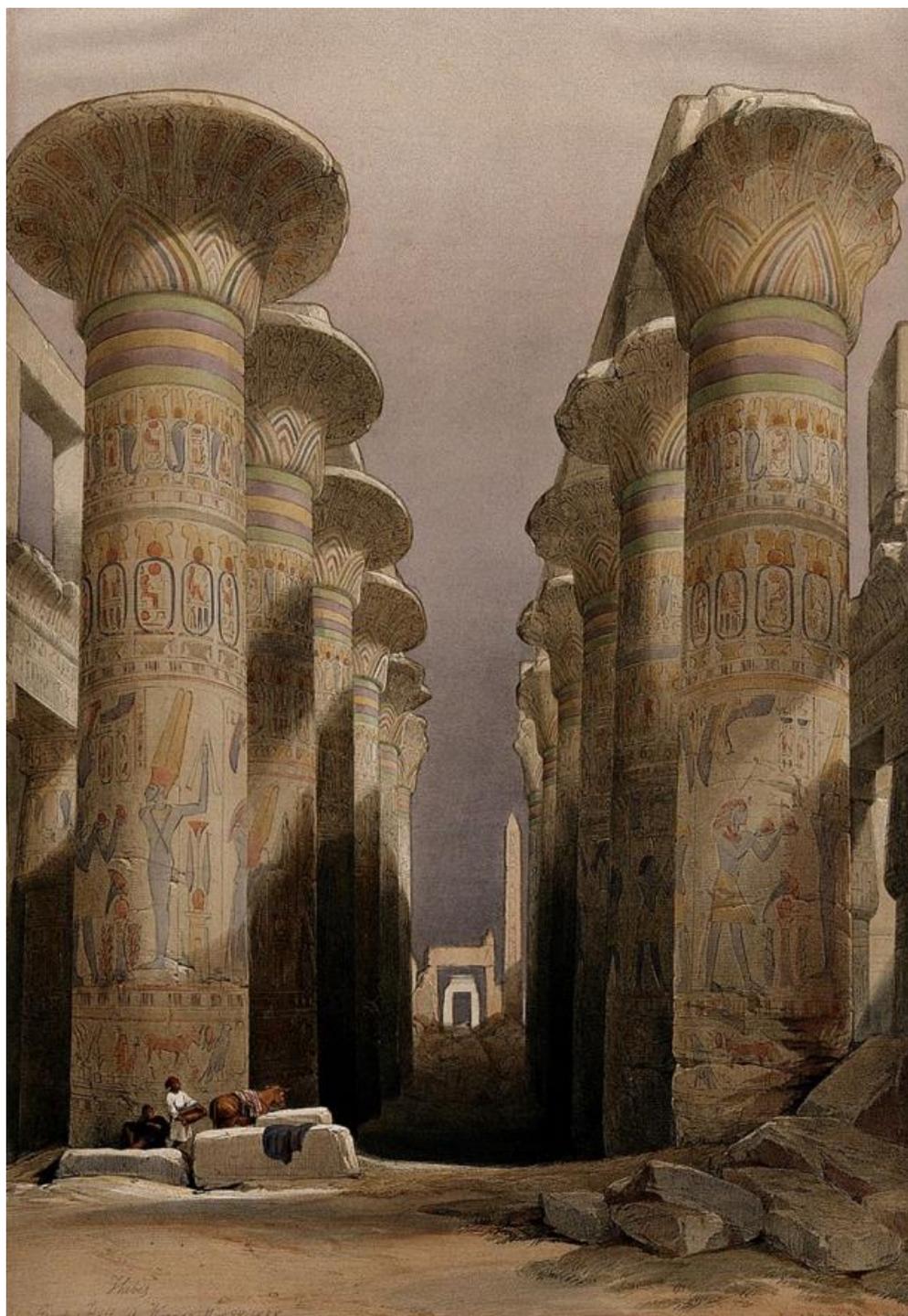
Hagbard - v *severskej mytológii (Völsunga sága)* „morský kráľ“ (t.j. vikingského náčelníka, kráľa bez vlastného domu); *Sing*, dcéra *Sigara* (synovec gótskeho kráľa *Siggeira*) *Hagbardovi* sľúbila mu, že nebude žiť, ak zomrie; milenci boli prezradení a Hagbard bol odsúdený na smrť obesením; Hagbardovi sa podarilo oznámiť to *Sign*; tá zapálila dom a zhorela v plameňoch, načo Hagbarda obesili na šibenici; pozri *hrdinovia severských mýtov a legend*

https://en.wikipedia.org/wiki/Hagbard_and_Signy

haggada - *hagada*

Haggai - *Aggeus*

Haghe Louis -

L. Haghe podľa D. Roberts: Piliere Karnaku. Théby (farebná litografia, 1846)

L. Haghe podľa R. Davida: Memnonove sochy v Thébach v priebehu povodní (farebná litografia, 1848)

Hagia Sofia - gréc. – „Svätá Múdrost’

Hagia Sofia (chrám) - gréc. Hagia Sofia – „Svätá Múdrost’“

-v súvislosti s heslom *kupola/sféra*: veľký rozvoj kupol nastal v *byzantskej architektúre*, ktorá úspešne vyriešila problém stavby kupole na štyroch pilieroch nad štvorcovým *pôdorysom* (chrám Hagia Sophia s kupolou na krížovom pôdoryse, priemer 31,4m)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean_Baptiste_Vanmour_Prozession_des_Sultans_in_Istanbul.jpg?uselang=ru

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Byzantský Konštantínopol s Arslan Hane a Hagia Sofia (kolorovaný drevorez, Norimberská kronika, 1493)

hagiografia - z gr. hagios – „svätý“; grafein – „písať“; 1. príbehy o živote a činoch *svätcov*

2. vedný odbor zaoberajúci sa životopismi svätých a dejinami ich kultu; vznik disciplíny spojený so vznikom kultu *svätcov* v pol. 2. st. po Kr.; účelové narábanie cirkevných spisovateľov s faktami vyvolalo reakciu kritiky najmä počas humanizmu; dnes hagiografia spolu s *ikonografiou* významným zdrojom motívov a tém náboženského umenia; pozri *dejepis umenia/ kunsthistoria*, *Jacob de Voragine*; *zemskí patróni*

Haghe Louis - (†1885); britský *litograf* a akvarelista; pozri *britskí litografi*, *britskí rytci*, *rytci 19. st.*, *britskí tlačiar*

https://en.wikipedia.org/wiki/Louis_Haghe

L. Haghe (litograf) podľa D. Roberta (náčrt): Pohľad na Jeruzalem (litografia, 19.st.)

L. Haghe (litograf) podľa D. Roberts (náčrt): Dávidova veža (litografia, 19.st.)

L. Haghe (litograf) podľa D. Roberts (náčrt): Pohľad na Betlehem (litografia, 19.st.)

L. Haghe (litograf) podľa D. Roberta (náčrt): Jazero Tiberias (litografia, 19.st.)

L. Haghe (litograf) podľa D. Roberts (náčrt): Starý Níl (litografia, 19.st.)

- Hah** - v *egyptskej mytológii* boh nekonečnosti priestoru a času, darca nesmrteľnosti; zobrazovaný ako kľáčiaci muž, podpierajúci dvihnutými rukami nebeskú klenbu; neskoršie, *boh vetra*; priradovaný k bohovi vzduchu *Šovovi*; pozri *Boreás*; *egyptskí bohovia*
- haha** - Dudák: v *záhradnej architektúre* medzera v živom plote alebo ohradovom múre, umožňujúca ďaleký perspektívny *priezor* (porovnaj *point de vue*); po prvý raz využitá vo *francúzskej záhrade* v 17.st.; záhrada býva na mieste prieluky zvyčajne zabezpečená priekopou
- haibun** - jap. (俳文) ; názov odvodený od prvej slabiky slova *haikai-hai* a *bun* - japonsky „próza“; lyrický kríženec japonskej literatúry; japonský literárny útvar vo forme cestovného denníka, v ktorom sú kombinované úseky krátkej prózy s *haiku*, prípadne doplnené kresbami (pozri *haiga*); ide o postrehy a popisy krajiny často vrátane odkazov na historické udalosti, nie o poviedky ani eseje; próza je výrazovo úsporná; próza a haiku sa nemusí priamo dotýkať predmetnej témy; je na čitateľovi, aby objavil významové vzťahy medzi týmito dvoma výrazovými prostriedkami; haibun má byť dokumentárny žáner kombinovaný s umeleckým; teda má to byť rukopisná forma reportáže s komentármi, poznámkami, kresbami, moderne aj s fotografiami, krátkymi filmami; haibun zjednocuje niekoľko žánrov: cestopis, biografiu, opis, rozprávanie, poéziu (*haiku*, *tanka*, *renga*), črty, anekdoty, drobné kresby a maľbu, denník a listy; klasický haibun bol zapisovaný na papier cestovateľom, teda je to osobný denník cestovateľa; vznikol z tradície, že dospelý muž, *samuraj*, mních, má absolvovať cestu po Japonsku; cestovné denníky písal formou haibunu *Macuo Bašó* zo svojich ciest po Japonsku za obdobia Tokugawského šógunátu; často sa z dôvodov bezpečnosti vydával za zenového mnícha (pozri *zen-budhizmus*); jeho prvý známy haibun si začal písať v 1689 a v japonskej literatúre je známy pod názvom „Oku no hosomiči“ („Úzka cesta z vnútrozemia“); Bašó sa vydal na cestu z Eda spolu so svojim žiakom Kawai Sora smerom do severnej provincie Honšú; počas tejto 150 dní trvajúcej púte prešiel 2 400 km; konečnú verziu „Oku no hosomiči“ skompletizoval v r. 1694; vydaná bola po jeho skone v r. 1702; stala sa vzorom pre ďalších autorov literárneho útvaru haibun; celkovo napísal štyri denníky z ciest; základnými črtami haibun sú: spontánna skúsenosť, uzavretý tvar, stručný a jednoduchý štýl, narážky na myšlienky a obrazy slávnych básnikov, vedcov a mníchov, realizmus a jeho pomínutelnosť, osamelosť; v poslednej dobe sa haibun často vyskytuje ako samostatná forma, a to

najmä v anglofónnej oblasti; aj tu sa predpokladá dodržiavanie pravidiel platných pre tvorbu haibun: sabi (sám osobne), makoto (pravdivo), fueki-ryúko (nemenný - premenný), yoin (ozvena)

haiga - jap. 俳画 – „lahkovážna maľba“; názov je odvodený zo slova haikai (jap. 俳諧 – komický) respektíve haiku (jap. 俳句 – komický verš), a zo slova ga (jap. 画 – maľba, kresba)

-tradičný umelecký žáner syntetizujúci maľbu, poéziu haiku a kaligrafiu; moderná haiga môže spájať haiku s fotografiou alebo počítačovou grafikou; jedným z predchodcov žánru haiga bol japonský maliarsky štýl *nanga* (jap. 南画 – južná maľba), známy aj ako *bundžinga* (jap. 文人画 – literátska maľba); tento štýl prevzali japonskí vzdelanci - literáti, obdivujúci čínsku kultúru, z čínskeho žánru *Maľba južnej školy* (čín. 南宗画 – *nan-čung-chua*), ktorý sa v Číne nazýval aj *literátska maľba* (čín. 文人画 – *wen-žen-chua*); podľa japonskej tradície bol prvým tvorcom haigy (1669); skladanie veršov haiku a maľba sprievodných obrázkov sa stali obľúbenou činnosťou milovníkov umenia v období *Edo* (17.st. – pol. 19.st.); tradičná haiga sa kreslila a písala na ryžový papier alebo hodváb; výtvarnými zdrojmi haigy sa stali aj iné maliarske žánre; v 17.st. sa v Japonsku začal používať čínsky štýl maľby tušom *sumi-e* (jap. 墨絵), charakteristický čiernymi atramentovými obrysovými čiarami štetcom vo farebnom obrázku; v tom istom období sa stali obľúbenými aj japonské drevotlače *ukijo-e*, ktoré umožnili sériovú produkciu umenia; preto najpopulárnejšou sa stala haiga s drevotlačovými obrázkami *ukijo-e* (jap. 浮世絵); v žánri haiga sa postupne vytvorilo niekoľko štýlov, ktoré uznávali jednotlivé umelecké a filozofické školy haiga; školy (kánony) tradičnej haigy sú: škola Zenovej kresby - zenový krúžok Ensó, ktorý dodržiava zenový kánon mesiaca; ďalej škola okruhu Fudžisan, ktorá je reprezentovaná elegantným štýlom s minimom ťahov štetcom; ďalej škola Ótsu-e (Nanga tradícia) inak Kanó-škola, mala vplyv na vývoj manga-žánru; haiga sa začala postupne vzdďalovať tradícii pod vplyvom otvorenia sa japonského cisárstva západnej civilizácii; mala podobne ako haiku obdobie uvoľnenia z klasického kánonu, čo vyústilo do dnešnej modernej formy, ktorá reflektuje nielen prírodné javy, ale už aj industriálne; formálne sa tiež veľmi vzdialila; používa digitálne výtvarné postupy, fotografiu, dotváranie ručne maľovaných obrazov v grafických programoch, skenované kresby a fotky aranžované v softvéri; v zásade je to obrázok, do ktorého je vpísaná trojriadková báseň haiku aj s autorským právom umelca; obvykle nepresiahne na šírku 500px; vystavuje sa vytlačená na plagátoch a obrázkoch; výber materiálu je opäť nielen papier, bambus a hodváb, ale rôzne iné materiály a techniky bez obmedzenia; poetická časť diela je opäť vyňatá z tradičnej formy; využívajú sa aj iné druhy poetických foriem; okrem japonských i voľný verš; v zásade ide však o trojriadkovú báseň so 17-timi slabikami; anglosaská a západná haiga sa snaží tvoriť verše tak, aby dosiahli sedemnásťslabičný útvar až po preklade do japončiny; pozri *haibun*, *haiku*, *renga*, *tanka*

Klasickí autori:

Rjúho Nonoguči (1595-1669)

Sóčó Takebe (1761-1814)

Yokoi Kinkoku (1761-1832)

Bašó Macuo a žiaci jeho školy: Kyoriku, Kikaku, Kakujó, Ocuju, Jaju, Chora, Ajatari

Buson Josa a žiaci jeho školy: Gošun, Baitei, Kinkoku a Soken

Issa Kobajaši a žiaci jeho školy: Širó, Sóbaku, Nanrei, Hóčú, Hóicu, Rošóan

Traja zenoví majstri: Hakuin, Sengai, Nantembó

Moderní autori:

Kawabata Gjúkušó (1842 - 1913)

Buntó Hajaši (1882 - 1966)

Hattori Kanunši

Sazanami Iwaja (1870 - 1933)

Šimomura Izan

Kuniharu Šimizu (1949)

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Haiga>

Y. Buson: Sengyo. Jugijo (1771)

G. Macumura: Ibištek a modrá volavka na pni (1782)

Y. Buson: Malá kukučka nad kvetom hortenzie

Gusukuma Seihō: Mýtický tvor bai

Hainricus misál - misál Hainricus

haik/hajk - malý kúsok látky zakrývajúci tvár islamskej ženy až po úroveň očí; súčasť *burky*; pozri *islamý odev*

haiku - klasická *japonská* sedemnásťslabičná báseň, ktorej maliarskou odozvou bolo *jamato-e*; vplyv haiku na západnú poéziu sa výrazne prejavil na začiatku 20.st.; boli to Ezra Pound a imажinisti, neskôr básnici americkej *Beat generation*; haiku začal používať novú neobvyklú symboliku prírodných javov a skutočného života; patril sem napr. *Macua Bašó*, *Issa Kobajaši*; pozri *haiga*

http://en.wikipedia.org/wiki/Matsuo_Bash%C5%8D

https://www.google.sk/search?q=Ba%C5%A1%C3%B3+Macuo&oq=Ba%C5%A1%C3%B3+Macuo&aqs=chrome..69i57j0l3.1596j0j7&sourceid=chrome&espv=210&es_sm=93&ie=UTF-8#es_sm=93&espv=210&q=kobajasi+issa&stick=H4sIAAAAAAAAAAG0ovnz8BQMDgyYHsxCXfq6-gWIZoWVxmhIniG1clJKUrsUXkFpUnJ8XnJmSWp5YWfyOLcS2z03ZJLA2d8W7wNrkp9_JwAAXqZGH0YAAAA

http://sk.wikipedia.org/wiki/Issa_Kobaja%C5%A1i

Y. Kinkoku: Portrét Macua Bašo (1820)

Haiti - pozri *vúdú, zombie*

háj posvätný - kultové miesto s posvätnými stromami, chránenými pod *trestom* smrti; významné *posvätné okrsky* najmä v *slovanskej mytológii*; v *sumerských kultoch* s posvätnými *ašery*; *keltský háj* – *drunementon*; biblický háj - *mamre* a *Betel*; v gréckych mýtoch pozri *Akademos, Pleiades/Plejády, Nemesis*; pozri *Sibyla Tiburtinská/Tiburská, Thor*

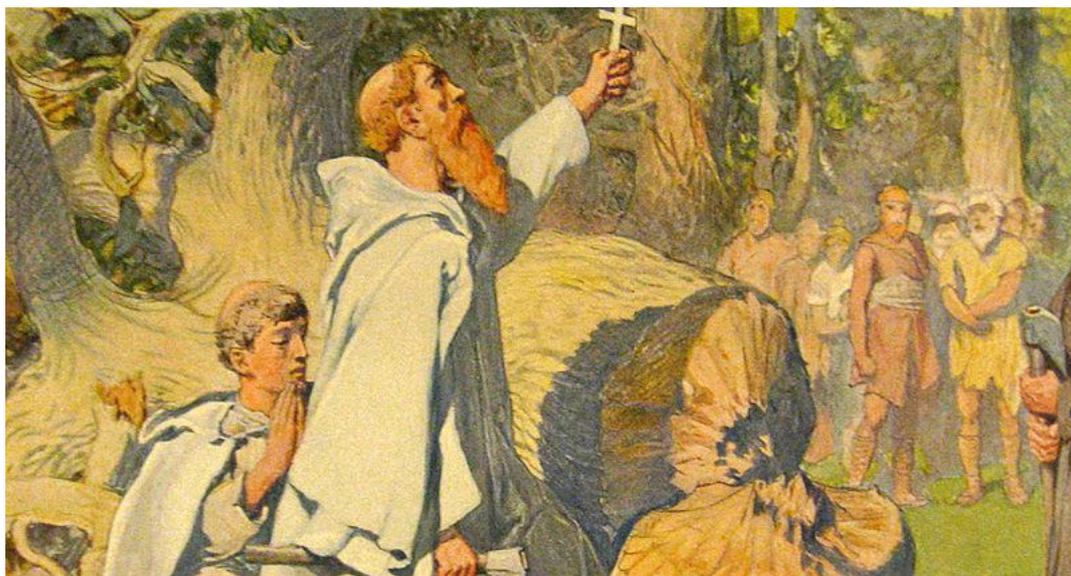
Geo v súvislosti s heslom *Kelti, druidi*: poznatky o rituáloch druidov sa podávali iba ústne, nezanechali sa žiadne záznamy; existujú však archeologické stopy (pozri *in situ*): obetné miestnosti Gournay-sur-Aronde na severe Francúzska, kde Kelti postavili štvorcové kultové miesto obkolesené vysokými *palisádami*; uprostred rastú stromy; tento svätý lesík považovali za sídlo božstva; tu druidi zabíjali sekerou hovädzí dobytok a telá hádzali do oválnej obetnej jamy v strede svätyne, kde sa pozostatky pomaly rozkladali (podľa Keltov ich postupne jedli božstvá *podsvetia*); na svätom mieste sa usporadúvali aj veľké hostiny; zabíjali sa pritom ovce a o najlepšie kusy sa delili; kultové akty tohto druhu boli bežné, podobné zvieracie obety uskutočňovali aj antickí kňazi; pozri *druidi, keltská mytológia; Ulrich*

P. Sérusier: Zaklínanie. Posvätný les (1879-1880)

P. Sérusier: Bretónske ženy. Stretnutie v posvätnom háji (1892)

E. Doepler: Bonifác nesie svoj kríž po stínaní Thórovho hája (19.st.)

hajk - *haik*

hák - užší diel *prejzy*, zakrývajúci dve k sebe prilahlé *korýtká* (prejza je čes. výraz pre korýtkovú krytinu)

hákový kríž - pozri *svastika*, *crux gemmata*, *kríž hákový*

hakutaku - japon. 白沢; japon. tiež *kutabe*; japonská verzia čínskeho monštra *baize*; všeobecne v Jaaponsku opisovaný ako *byvol* alebo monštruózne mačkovité stvorenie s deviatimi očami (vševidiacnosť)

a šiestimi rohami (moc), usporiadanými v troch radoch po dvoch rohoch (porovnaj *apokalyptický baránok*) a ľudskou tvárou; tiež býva predstavovaný s telom *leva* a ôsmimi očami a rohom, alebo viacerými rohmi na hlave; počet pomocných očí vlastne líši v závislosti na výkladu a niekedy je tento tvor zobrazený iba s jedným v strede hlavy; je považovaný za inteligentného a sčítaného, so schopnosťou rozumieť ľudskej reči; pozri *monštrum*

http://en.wikipedia.org/wiki/Bai_Ze